

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

IV. De comparatione peccatorum ad invicem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

mortale, obijci posse difficultatem illam vulgarem, de furtis leuioribus, quæ tantopere possunt multiplicari, ut perveniant tandem ad peccatum mortale. Verum respondetur, si furta illa levia non sint inter se connexa, per affectum peccantis, ad ea se aut formaliter, aut virtualiter extendentem, ex iis non consurgere unum peccatum mortale furti: quamquam postea peccatum sit mortale, non restituere rem tot furtis leuibus ablatam, quia materia est gravis, ut supponitur. Si autem furta levia per affectum operantis inter se colligantur, sic committitur peccatum mortale; non quod hoc consurgat ex multitudine furtorum venialium, sed quia affectus ille fertur in objectum grave, quod ad peccatum mortale sufficit. Quod vero contra eandem assertionem assertur ex Augustino, cum ait, plura minuta dum negliguntur, occidere, intelligendum est dispositiue, quia ad peccatum mortale disponunt, ut ait S. Doctor *ad 1.*

Nota 5. ex art. 6. Peccatum mortale non fieri veniale per hoc, quod ei addatur aliqua deformitas pertinet ad genus peccati venialis; non enim diminuitur peccatum fornicantis, quia dicit verbum otiosum, sed magis aggrauatur, propter deformitatem adjunctam. Posse tamen id quod est ex genere mortale, fieri veniale propter imperfectionem actus: quia non est perfecte moralis, defectu sufficientis deliberationis.

CAPUT IV.

De comparatione peccatorum ad invicem.

RESOLUTIO I. *Peccata omnia non sunt connexa inter se.* Ita S. Thomas *1. 2. quest. 73. art. 1.* quod *probat, tum* quia quædam vicia sunt sibi invicem contraria, ut avaritia, & prodigalitas; at contraria non possunt simul inesse eidem. *Tum* quia non est major connexio inter peccata, quam inter eorum objecta, ut hæc sunt diversa bona appetibilia, quæ inter se connexionem non habent. *Confirmatur,*
nam

nam cum homo bene operans recedat à multitudi-
ne, & ad unitatem tendat, adeoque virtutes conne-
xionem aliquam inter se habeant; peccator è contra
ideo peccat, quia recedit ab unitate, tenditque ad
multitudinem, unde fit ut peccata inter se connexa
non sint.

Hæc autem ita intellige, ut non sit necesse eum
qui committit unum peccatum, patrare omnia reli-
qua. Cum quo tamen stat, ut sæpe unum pecca-
tum inseparabiliter sit connexum cum quodam alio,
ut intemperantia cum injustitia, in adulterio. Item
ut ex uno peccato, tanquam ex radice oriantur alia,
verbi causa, ex ebrietate, impudicitia; eoque sensu
Patres interdum dicant, peccata inter se connexa
esse.

Verum contra prædicta *objicitur* illud Jacobi 2.
Quicumque totam legem servaverit, offendat autem
in uno factus est omnium reus. *Respondeo* locum illū
nobis favere, quatenus supponit hominem posse
offendere in uno, etsi non offendat in aliis, quod
postea clarius docetur his verbis. Quod si non mee-
chaberis, occides autem, factus es transgressor legis.
Quare cum offendens in uno, dicitur omnium reus,
ideo dicitur ex S. Doctore *respons. ad 1.* quia incurrit
pœnæ reatum, ex hoc quod contemnit Deum, ex cu-
jus contemptu provenit omnium peccatorum rea-
tus: vel quia facit contra charitatem, à qua tota lex
pendet: vel quia non minus amittit gratiam, & jus
ad gloriam, quam si totam legem violasset. Vel de-
nique quia cum singula præcepta sint partes totius
legis, qui violat unum, censetur peccare in totam
legem, eo modo quo censetur totum hominem læ-
dere, qui eum in una corporis parte lædit.

RESOLUTIO II. *Peccata omnia non sunt paria.*
Ita S. Doctor *ar. 2.* contra Stoicos, eosque sequutum
Jovinianum qui inter omnia peccata æqualitatem
constituebant. *Probatur autem 1.* ex Scriptura *Matth. 5.*
Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio; qui
autem

DE PECCATIS. CAP. IV. 141

autem dixerit fratri suo racha, reus erit concilio; qui
autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis. Ubi ma-
nifestè continentur tres gradus peccati, quorum se-
cundus est gravior primo, & tertius utroque. Unde
etiam longè gravior poena ei respondet. Idem su-
mitur ex Joan. 19. nam quamvis Pilatus graviter pec-
caverit Christum tradendo, minus tamen peccavit
quam Judas dicente Christo, propterea qui me tra-
didit tibi, majus peccatum habet. Et de hoc nō potest
esse difficultas inter Catholicos, cum sit ex fide cer-
tissimum.

Probatur 2. Nam cum malitia peccati petatur ma-
ximè ab objecto illius, quo magis, aut minus objectū
aliquod repugnat regulæ rectæ rationis, eo magis,
aut minus grave censetur peccatum, quod circa ejus-
modi objectum versatur. Unde cum in lumine ipso
naturæ evidens sit, objecta peccatorum se mutuo
excedere, quantum ad positivam repugnantiam cum
recta ratione, hinc manifestè sequitur, non om-
nia peccata esse paria, sed alia aliis quoad malitiā
longè **graviora**. *Confirmatur*, nam aliàs dicendum es-
set, verbum otiosum, mendacium, jocosum, risum im-
moderatum, aliaque id genus esse peccata æquè gra-
via, ac homicidium, adulterium, infidelitatē, odium
Dei, aliaque ejusmodi crimina, quod certè à viro
cordato affirmari nullo modo potest.

Dices 1. Peccatum consistit formaliter in privatio-
ne, at non datur una privatio major alia. *Respondeo*
hoc argumentum non pugnare contra nos, qui exi-
stimus peccati formale esse aliquid positivum, ut
patet ex cap. 2.

Dices 2. Peccare seu transgredi præceptum perinde
est ac terminum linea præfixum transilire; hoc au-
tem non habet magis, & minus. *Respondeo*, etsi ma-
thematicè loquendo esse extra lineam consistat in
indivisibili moraliter tamen id habet magis, & mi-
nus si enim sub peccato prohibitum esset non transi-
lire lineam, ille censeretur esse magis extra lineam,
adeo.

adeoque gravius contra præceptum peccare, quam ultra illam longius procederet.

Dices 3. Post iudicium erunt tantum duo hominum ordines, nempe bonorum, & malorum: ergo mali distinguuntur tantum à bonis, non autem inter se. *Non sequitur*, sicut enim varii erunt bonorum gradus, ita & malorum.

RESOLUTIO III. *Gravitas peccatorum sumitur maximè ab objecto.*] PROBATUR ex art. 3. tum quia inde maximè sumitur gravitas peccatorum, unde sumitur essentialis eorum species: at hæc ex objectis sumitur, ex dictis, tum quia cum ratio ordinet omnia in agibilibus, ex fine, eo gravius peccatū est, quo ex altiori fine procedit in actibus humanis, at objecta actuum sunt fines eorum, quare diversa gravitas peccatorum attenditur, penes diversitatem objectorum. Unde quia res exteriores ordinantur ad hominem, ut ad finem, & homo ad Deum, hinc homicidium est peccatum gravius furto, & blasphemia est peccatum gravius homicidio; quia furtum respicit res externas, homicidium ipsam substantiam hominis, blasphemia verò directè contra Deum committitur.

Nota 1. Magnitudinem seu gravitatem peccati non tantum sumi ab objecto, sed etiam à circumstantiis, quod dupliciter fieri potest. 1. Ut circumstantiæ addant actui speciem malitiæ, distinctam ab ea quæ sumitur ex objecto 2. ita ut non addant novam speciem malitiæ, sed præexistentem accidentaliter tantum augeant. Unde triplex quantitas seu gravitas in peccato distingui potest, quarum prima dicatur essentialis, secunda multitudinis, & tertia intensiōnis.

Nota 2. Fieri posse ut unum peccatum sit valde grave, ratione objecti in quod fertur, & vice versa valde leve, ratione circumstantiarum, quæ illud comitantur. Unde si conferatur cum alio peccato contingere poterit illud esse eo gravius quantum ad malitiā ab ob-

ab objecto sumptam, & minus grave, per ordinem ad circumstantias. Hoc patet exemplo, nam homicidium est gravius furto, ratione objecti, at tanta pecunie quantitas surripi potest, & aliunde malitia homicidii variis de causis tantopere deprimi, ut furtum accidentaliter gravius sit homicidio.

Nota 3. Etiam peccatum inferioris speciei non possit ascendere ad speciem altioris ordinis, non tamen repugnare quod peccati inferioris gravitas tantopere augeatur quoad accidentia, ut censetur peccatum simpliciter gravius alio peccato substantialiter seu quoad objectum graviori; quia nimirum in morali estimatione, non tantum habetur ratio gravitatis, quæ in peccato reperitur ratione objecti, sed etiam illius quæ oritur ex circumstantiis. Unde si tota hæc malitia simul sumatur, nil vetat quin ea sit major, malitia alterius peccati ex objecto gravioris, majoremque pœnam mereatur.

RESOLUTIO IV. *Aliquo sensu dici potest, gravitatem peccatorum sumendam esse penes dignitatem virtutum quibus opponuntur.* Ita sumitur ex art. 4. ubi S. Thomas duo dicit, 1. si agamus de oppositione directa & per se, hoc modo majori virtuti opponi gravius peccatum; cum enim virtus & peccatum ex objecto speciem sortiantur, sicut ex parte objecti attenditur major gravitas peccati, ita & major dignitas virtutis. 2. Si agatur de oppositione virtutis ad peccatum, secundum extensionem quandam virtutis cohibentis peccatum, sic quanto aliqua virtus est major, tanto etiam minora peccata cohibet: sicut sanitas quanto fuerit major, tanto etiam minores discrepantias excludit; & hoc modo majori virtuti minus peccatum opponitur, ratione effectus.

Ex quo intelligis, resolutionem istius articuli coincidere cum præcedenti, nam si peccatum sumit gravitatem suam ex objecto, ut ibi dictum est, consequens est illud eandem etiam sumere ex præstantia virtutis

virtutis opposita; puta quò præstantior est virtus, eò melius est objectum illius, adeoque eo pejus peccatum, quod fertur in objectum planè oppositum.

Dices 1. Prædicta non satis coherere cum iis, quæ habet S. Doctor infra *quæst. 84. art. 4. ad 1.* cum ait, nõ oportere quòd principalia vitia opponantur præcipuis virtutibus. *Respondeo* S. Thomam ibi loqui de vitiis capitalibus, quæ dicuntur principalia, non quòd sint aliis omnibus graviora, hoc enim falsum est, cum pleraque ex illis non sint ex genere suo mortalia, & dubitari non possit quin odium Dei, infidelitas, blasphemia, &c. sint peccata longè graviora iis quæ capitalia dicuntur: vocantur ergo principalia, quia pleraque peccata ex iis originem ducunt, seu quia ad illa disponunt.

Dices 2. S. Doctorem clarius repugnare prædictæ resolutioni *2.2. quæst. 142. art. 3.* cum ait, intemperantiam esse majus peccatum, quàm timiditatem: perspicuum quippe est fortitudinem, cui repugnat timiditas, esse virtutem præstantiorem temperantia, cui intemperantia adversatur. *Respondeo* S. Thomam neque sibi esse contrarium, neque nobis repugnare; quia quando hoc loco docet, peccatum eò esse gravius, quò præstantiori virtuti repugnat, id intelligendum est per se loquendo, & cæteris paribus, ut ex præcedenti resolutione colligi potest. Quod nõ impedit, quin aliunde ex variis circumstantiis, oppositum contingere possit, ut in exemplo allato, intemperantia enim est gravius peccatum, quàm timiditas, tum ex parte materiæ seu objecti moventis; nam ad vitanda mortis pericula, inducit necessitas conservandæ vitæ, ad delectationes autem movet appetitus, non ita ad vitæ conservationem necessarius: tū ex parte agentis, quia timiditas est minùs voluntaria, quàm intemperantia, eique difficilius remedium adhiberi potest, ut explicat S. Doctor *articulo*

alio 3.

Dices 3.

Dices 3. Fornicatio est majus peccatum, quàm furtum, & tamen temperantia, cui repugnat fornicatio, est virtus minus præstans, quàm iustitia, cui furtum adversatur. *Respondeo* cætera non esse hic paria, nam per fornicationem non solum homo peccat in corpus suum sed etiam facit injuriam proli, quia ejus impeditur aut generatio, aut legitima institutio: quare eo ex capite fornicatio est peccatum gravius furto, ut norat S. Thomas 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 3.

RESOLUTIO V. *Peccata carnalia sunt minoris culpæ, quàm spiritualia.*] Hæc sumitur ex articulo 5. & intelligi debet juxta ante dicta, ut scilicet peccata carnalia per se loquendo, & spectato proprio genere sint leviora peccatis spiritualibus. *Probat*ur, tum quia per peccata spiritualia peccatur in Deum, & proximum qui magis diligi debent, secundum ordinem charitatis; quàm proprium corpus in quod per peccata carnalia peccatur: tum quia peccata carnalia vehementius habent impulsivum, nempe ipsam concupiscentiam carnis nobis innatam.

Dixi, spectato proprio genere, & cæteris paribus, nam cum hoc stat, ut interdum propter speciales differentias, aut occurrentes circumstantias, peccata carnalia sint graviora spiritualibus, verbi causa, fornicatio, vel ebrietas, levi complacentia sui ipsius, &c. Quemadmodum homo ratione suæ differentiæ, est longè perfectior cælo, esto cælum utpote incorruptibile, sit in genere nobiliori.

Notat autem S. Thomas in *respons.* ad 3. ex Gregorio, peccata carnalia, etsi sint minoris culpæ, esse tamen majoris infamiæ; quia versantur circa illas delectationes, quæ sunt nobis communes cum brutis, adeoque per illa homo quodammodo brutalis redditur. Unde etiam advertit ex Aristotele, magis turpem esse iram, quàm concupiscentiam; quia in hac minus viget ratio, quàm in illa.

G

RESO-

RESOLUTIO VI. *Attenditur etiam gravitas peccati secundum causam illius.*] Hæc ita declaratur *art. 6.* ut in primis quò major fuerit causa ex parte voluntatis, id est quò quis majori conatu sive intensivè, sive extensivè peccaverit, eò majus sit peccatum. Deinde ut eò etiam gravius sit peccatum, quò pejore est finis, quo voluntas movetur ad peccandum. Tertio ut causæ extrinsecæ inclinantes voluntatem ad peccandum, præter naturam ipsius voluntatis, quæ nata est ex se ipsa liberè moveri, secundum judicium rationis, quales sunt quæ minuunt judicium rationis, ut ignorantia, aut libertatem, ut infirmitas, violentia, merus, & similia, tales inquam causæ minuunt peccatum, sicut minuunt voluntarium.

Circa secundam conclusionem S. Thomæ *Nota 1.* in actibus nostris duplicem esse finem, alium proximum, seu ipsius operis, alium remotum. qui ab operante intenditur: non esse autem dubium, quin peccatum sumat gravitatem à priori fine, cum ille sit proprium objectum à quo actus speciem sumit; ac proinde totam difficultatem versari circa finem operantis.

Nota 2. Peccantem posse operari ex bono vel ex malo fine, certumque esse, peccatum perpetratum ex malo fine, esse gravius, quam si fieret ex bono; ut patet exemplo fornicationis, quæ non habet tantam malitiam, si committatur ex intentione succurrendi alicujus inopiæ, ex illius pretio, quam si ex sola voluptatis intentione perpetratur.

Nota 3. Peccari posse ex malo fine dupliciter. 1. Ita ut malus finis non addat speciem mali, distinctam ab ea quæ sumitur ab objecto, ut, cum quis vult furari, propter ipsum furtum. 2. Ita ut malus finis novam speciem addat, sicut dum quis vult furari, ut adulteretur: & in priori casu furtum esse gravius in ratione furti, quam in posteriori, cum magis sit voluntarium; quamquàm vice versa, in posteriori
furtum

furum absolutè sit peccatum gravius, quia præter propriam deformitatem, participat malitiam adulterii.

Nota 4. Si fiat comparatio inter duos fines extrinsecos, qui novam speciem malitiæ addant, eò peccatum esse gravius, quò ex peiori fine perpetratur, & consequenter eum gravius peccare, qui furatur ut occidat, quàm si furetur ad fornicandum; siquidem occidere pejus est quàm fornicari.

RESOLUTIO VII. *Gravitas peccati sumitur etiam à circumstantiis.* Quod juxta S. Doctorem art. 7. tripliciter fieri potest. 1. Ita ut interdum circumstantia transferat peccatum, ad aliud genus seu ad aliam speciem peccati, ut dum quis accedit ad uxorem alterius. 2. Ita ut non mutet quidem speciem peccati, sed illud aggravet multiplicando rationem peccati intra eandem speciem; sicut dum prodigus dat quando non debet, & cui non debet. 3. Ita ut circumstantia aggravet, non ex se præcisè, sed augendo deformitatem proveniente ex alia circumstantia, ut si quis furando multum accipiat.

Nota 1. Quòd dicimus, circumstantiam interdum mutare speciem, id non debere ita intelligi, ut circumstantia adveniens contrahat malitiam actus, sumptam ab objecto ad constituendam novam speciem; sed ita ut actus retineat speciem malitiæ; quam habet ex ordine ad objectum, & altera malitiæ species ei superaddatur, ex circumstantia de novo adveniente.

Nota 2. Id verum esse, non tantum quando circumstantia habet rationem finis, ut dum quis mentitur, animo pertrahendi ad fornicationem; sed etiam quando circumstantia non se habet ut finis, ut dum quis accedit ad uxorem alterius, tantum ut fruatur delectatione tali peccato conjuncta. Unde sicut in primo actu sunt duæ malitiæ specie distinctæ, altera mendacii, altera fornicationis; ita in secundo sunt duæ etiam malitiæ specie distinctæ, alia fornicationis, alia iniustitia.

Nota 3. Circumstantiam interdum non modo novam addere speciem malitiæ, sed etiam præcedentem, quæ sumitur ex objecto, augere intra illius speciem: ut enim ait S. Thomas 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 6. *ad 3.* peccatum luxuriæ fit deformius ex peccato iniustitiæ, quia videtur concupiscentia esse inordinatior, quæ à delectabili non abstinet, ut injuriam vitet. Unde etsi adulterium, quatenus est contra temperantiam, non distinguatur specie à simplici fornicatione, est tamen peccatum ea gravius, etiam in illa specie.

RESOLUTIO VIII. *Gravitas peccati aliquando augetur, ex nocumento quod inde sequitur, aliàs non.*] DECLARATUR *ex art. 8.* Nocumentum ortum ex peccato vel est prævisum, & intentum, vel nec est prævisum, nec intentum, vel est prævisum, non tamen intentum. Itaque si nocumentum prævisum est, & intentum, dubium non est, quin peccati malitia ex eo augeatur, ut dum fur, vel homicida aliquid operatur, ad nocendum alteri, quia tunc nocumentum est per se objectum peccati.

Si verò nocumentum nec prævisum est, nec intentum, sic non auget peccati malitiam, cum non sit voluntarium, ex S. Doctore, nisi nocumentum sequatur per se ex actu peccati: si enim ita sequitur, ait peccatum directe ex eo aggravari, etsi nec prævisum, nec intentum sit. Qua ratione docet, scandalum plurimorum ortum ex fornicatione publica, illius malitiam augere, quia quæcunque per se consequuntur ad peccatum, pertinent quodammodo ad ipsam peccati speciem. Quando tamen nocumentum nec prævisum, nec intentum, non nisi per accidens oritur ex peccato, putat peccatum ex eo non aggravari directe, licet propter negligentiam considerandi nocumenta quæ consequi possunt, imputentur homini ad pœnam mala quæ eveniunt, præter ejus intentionem, si dabit operam rei illicitæ,

Dicitur

Dices, durum videri, nocumentum aliquod imputari ad culpam, eo ipso quòd sequitur per se ex actu peccati, cum possit qui peccat, illud invincibiliter ignorare. *Respondetur*, talem ignorantiam hinc non habere locum saltem ut plurimum, quia quæ per se ex peccato sequuntur, satis in eo prævideri possunt. Si tamen oppositum aliquando contingeret, peccatum non aggravaretur, ob nocumentum invincibiliter ignoratum.

Tandem si nocumentum sit quidem prævisum at non intentum, tunc docet S. Thomas per illud aggravari peccatum indirectè, in quantum scilicet ex voluntate multum inclinata ad peccandum procedit quòd aliquis non prætermittat facere damnum sibi, vel alii quod simpliciter non velle. Exemplum affert de eo qui transiens per agrum, ut compendiosius vadat ad fornicandum, scienter nocumentum infert his, quæ sunt feminata in agro, licet non animo nocendi.

Ut ista melius percipias, *Nota 1.* illud esse discrimen inter nocumentum, quod per se oritur ex actu malo, & nocumentum quod per accidens ex eo procedit, quòd primum nocumentum imputatur ad culpam, etsi actu prævisum non sit, quia in sua causa prævideri potuit. Secundum verò debet aliquo modo actu prævideri, seu præcogitari; quia aliàs nullo modo esset prævisum adeoque nec voluntarium, vel imputabile; cum moraliter loquendo, effectus ex aliqua causa omnino per accidens sequutus, prævideri non possit.

Nota 2. Ut prædictum impedimentum imputetur, debere esse aliquo modo intentum, quia aliàs non esset voluntarium: sufficit tamen quòd implicitè, & virtualiter sit volitum, ut patet in conculcatione segetum, quæ fornicario imputatur, etsi expressè & formaliter ab eo tale damnum intentum non sit. Unde quando S. Doctor ait, nocumentum ejusmodi prævisum imputari, etsi intentum non sit, non est

fensus, imputari, quamvis nullo modo intentum fit, sed quamvis formaliter, & expresse intentum non fit.

Nota 3. Ut prædictum impedimentum tibi sit implicitè, seu indirectè voluntarium, requiri ut possis, & tenearis illud vitare; aliàs enim non dicitur à te volitum, sed permissum dumtaxat. Quò fit ut mercatores non peccent, etsi prævideant emptores, mercibus quas vendunt, malè usuros. Nec qui in necessitate petunt mutuum ab usurario, etsi sciant non mutuaturum sine usura; quia non tenentur cum gravi suo incommodo, cavere damnum proximi per accidens inde sequutum.

RESOLUTIO IX. *Peccati gravitas augetur ex circumstantia persona qua offenditur.* Quia ut ait S. Thomas *art. 9.* peccatum augetur ex parte objecti, at persona in quam peccatur, est quodammodo objectum peccati. Et quia eò gravius est peccatum, quò objectum ejus est principalior finis, & fines principales humanorum actuum sunt Deus, ipse homo peccans, & proximus, quia quicquid facimus propter aliquid horum facimus; hinc colligit S. Doctor ex parte horum trium considerari posse majorem, vel minorem gravitatem in peccato, secundum conditionem personæ in quam peccatur.

Primò quidem ex parte Dei, cui tanto magis aliquis homo conjungitur, quanto est virtuosior, vel Deo sacratior. Unde eò peccatum est gravius, quò peccatur in personam Deo magis conjunctam vel ratione virtutis, vel ratione officii. Ex parte etiam sui ipsius, tanto aliquis gravius peccat, quanto magis in personam conjunctam, seu naturali necessitudine, seu beneficiis peccaverit. Ex parte verò proximi, tanto gravius peccatur, quanto peccatum plures tangit. Unde peccatum in Regem aliamve personam publicam, qua gerit personam totius multitudinis, est gravius peccato, contra unam personam privatam commisso.

Nota

DE PECCATIS. CAP. IV 151

Nota 1. Quando dicitur peccatum esse gravius, quò persona est dignior, id debere intelligi cæteris paribus. Nam quamvis justus dignior sit peccatore, gravius tamen peccatum est occidere peccatorem, quàm justum, quia circumstantia damnationis aeternæ, quam peccator incurrit præponderat dignitati quàm justus habet ex gratia. Et similiter gravius peccatum est offendere patrem, quàm aliam personam sanctiorem, quia conjunctio naturalis, quam filius habet cum patre, & obligatio inde orta eum honorandi, præponderat.

Nota 2. Debere etiam fieri comparationem inter peccata ejusdem rationis, ut verbi causa, gravius peccatum sit occidere sanctiorem, quàm minùs sanctum: si enim fiat comparatio, inter peccata diversæ speciei, contingere poterit id quod dignior persona læditur, esse minùs grave eo, quod in personam minùs dignam patrat, verbi causa minùs peccatum est furari bona nobilis, quàm plebejum occidere.

Nota 3. Interdum eandem illam conditionem personæ, quæ minuit unum peccatum, aggravare aliud, ut patet, nam contemptus dignioris personæ est gravius, ejusdem vero adulario, levior. Item pejor est fornicatio cum consanguineis, at prodigalitas erga eosdem, non adeò gravis est, ac si bona profunderentur in extraneos.

Nota 4. Ex dictis in Theologia sacramentali cap. 29. resolutione 7. quod etsi non sit necesse, declarare in confessione circumstantiam parum aggravantem, ex parte personæ, qualis in furto plerumq̃ contingit, oportet tamen eam detegere, quæ notabiliter aggravat in eadem specie, ut si superiorem contumelia affecisti, & à fortiori, eam quæ mutat speciem, ut si quem occidisti, erat Sacerdos: non enim sufficit dicere, te occidisse hominem, eo quòd in occisione Sacerdotis, sacrilegium cum homicidio conjunctum est.

RESOLUTIO X. *Dignitas personæ peccantis aliàs*

peccatum minuit, aliàs aggravat.] Hanc ita declarat S. Doctor *art. 10.* Duplex est peccatum, aliud ex subreptione proveniens, propter infirmitatem naturæ humanæ, & tale peccatum minus imputatur ei, quia est major in virtute eo quòd minus negligit hujusmodi peccata reprimere, quæ tamen omnino subterfugere infirmitas humana non sinit. Alia verò sunt peccata ex deliberatione procedentia, & hæc tanto magis alicui imputantur, quanto major est, tum quia facilius ea cavere potest, tum propter majorem ingratitude, tum propter specialem repugnantiam peccati, cum dignitate illius, ut si Sacerdos, qui castitatem vovit, fornicetur; tum ratione scandali inde orti.

Nota 1. dubitari posse, quomodo jam dicta consentiant cum iis, quæ tradit S. Doctor 2. 2. quæst. 186. art. 10. Ibi enim docet 1. peccatum Religiosi esse gravius, peccato secularium, tum si sit contra vota, tum si ex contemptu peccet, tum denique ratione scandali. Docet 2. si Religiosus ex ignorantia, vel infirmitate peccet, illius peccatum esse levius peccato secularium, tum propter intentionem quam habet erectam ad Deum, quæ etsi ad horam intercipiatur, de facili ad pristina reparatur, tum etiam quia jvatur à sociis ad resurgendum.

Difficultas autem in hoc consistit, quòd priori loco S. Thomas ait, circumstantiam personæ minuere peccata, quæ propter infirmitatem humanæ naturæ, proveniunt ex subreptione; contra verò augere ea, quæ ex deliberatione oriuntur. Unde videtur colligi, in Religiosis excusari tantum venialia, mortalia autem aggravari: at in posteriori loco aperte intendit, peccata etiam mortalia Religiosi, quæ non sunt contra vota, aut ex contemptu, vel cum scandalo, ob circumstantiam personæ, esse leviora.

Vera responsio est, priori loco agi de peccatis mortalibus, eaque vocari ex subreptione, quæ fiunt ex infirmi-

infirmirate, non autem ex contemptu, & deliberata malitia: ea verò quæ procedunt ex contemptu, aut malitia vocari peccata ex deliberatione, hæcque ex circumstantia personæ augeri, non illa, ut in posteriore loco dicitur.

Nota 2. Circumstantiam personæ peccantis in eo convenire, cum circumstantia personæ in quam peccatur, quòd sicut hæc, ita & illa immutat interdum peccati speciem, ut dum Religiosus contra votum castitatis peccat: hoc enim peccatum non modo est in specie luxuriæ, sed etiam in specie sacrilegii. Conveniunt etiam, quòd neutra facit ut peccatum veniale transeat in mortale, non enim est mortale peccatum furari obolum, etsi tam ille qui furatur, quàm qui damnum sustinet, sint in aliqua dignitate constituti.

CAPUT V.

De subjecto peccatorum.

RESOLUTIO I. *Voluntas est subjectum peccati.]*
 Ita S. Thomas 1. 2. quæst. 74. art. 1. quod probat, quia omnes actus morales sive sint actus virtutum, sive peccatorum, sunt manentes in agente. Unde oportet quòd proprium subjectum actus peccati, sit potentia quæ est principium actus: at voluntas est principium peccatorum, aliorumque actuum moralium; cum proprium ejusmodi actuum sit, ut sint voluntarii, ac proinde peccatum est in voluntate, sicut in subjecto. Quod autem in hac ratione supponitur, omnes actus morales esse immanentes, inde breviter suadetur, quia per illos homo denominatur intrinsecè, & formaliter bonus, aut malus.

Ex quo potest colligi, generatim omne peccatum esse in voluntate, tanquam in subjecto. Nam cum omne peccatum procedat à voluntate, sitque actus moralis, si de ratione talis actus est, ut maneat in principio à quo procedit, consequens est

G s omne